

Toros Kuşağının Farklı Kesimlerindeki Permiyen ve Triyas Yaşlı Kaya - Stratigrafi Birimlerinin ve Jeoloji Olaylarının Korelasyonu

Erdoğan DEMİRTAŞLI MTA Enstitüsü

Anadolunun en uzun ve en devamlı anatektonik birimi olan Toros Kuşağı kendi aralarında belli stratigrafik ve tektonik farklılıklar gösteren jeotektonik birimlerden oluşmuştur. Bu birimlerin oluşumunda Permiyen ve Triyas yaşlı jeoloji olaylarının önemli katkısı vardır. Burada Toros Kuşağının doğu, orta ve batı kesiminde Permiyen ve Triyas yaşlı kaya birimlerinin en iyi gözlenebildiği yerlerdeki stratigrafi ilişkileri tanımlanacak ve bu tanımlamaların ışığında jeotektonik birimleri etkileyen jeoloji olaylarının gelişimi yorumlanacaktır.

Doğu Toros Kuşağının Pınarbaşı - Sarız ve Tufanbeyli ilçeleri arasında kalan kesimi Permo - Triyasın en iyi incelendiği yerlerden biridir. Üst Permiyen ve Üst Triyas (?) - Liyas öncesi diskordansların yer yer önemli boyutlara ulaştığı bu bölgede Üst Permiyen ve Alt Triyas yaşlı kaya birimleri birbirleriyle uyumludur. Orta - Üst Triyas yaşlı kaya birimleri hemen tamamen aşınmıştır.

Orta Toros'un Silifke - Aydıncık arasında kalan kesiminde, KD-GB doğrultusunda birbirine paralel uzanan farklı jeotektonik birimlerde Permiyen ve Triyas yaşlı kaya birimleri gözlenmiş ve birbirleriyle deneştirilmiştir.

En güneydeki sahil kuşağında Üst Permiyen yaşlı kireçtaşları genellikle Üst Devon (Akdere Formasyonu) üzerinde açışız diskordanslıdır. Ancak yer yer aynı kireçtaşının Üst Kambriyen - Alt Ordovisyen yaşlı Ovacık Formasyonu üzerinde açışsal diskordanslı olduğu saptanmıştır. Bu yörede Karboniferin, Üst Permiyen öncesi bölgeyi etkileyen bir yükselme sonucu erozyona uğradığı sanılmaktadır. Üst Permiyen kireçtaşı dolomitik bir seviyeden sonra Alt Triyas geçer. Liyas öncesi açışsal diskordansın bölgede çok etkin olması nedeniyle yer yer orta ve Üst Triyas tamamen aşınmıştır.

Sahil Kuşağının kuzeyindeki tektonik zonda Üst Kambriyenden Devona kadar tüm devirlerin temsil edildiği ince bir Paleozoik istif üzerinde açışsal diskordansla çok ince bir Üst Permiyen kireçtaşı bu-

lunur. Bu bölgede gelişen Triyas, sahil kuşağındaki denizel Triyas fasiyesinden farklı bir fasiyestir. Tabanda görsel gastropotlar kapsayan bir kireçtaşı üzerinde kırmızı renkli, çapraz tabakalı, kurntaşı, çamurtaşı araldanması, Permiyen kireçtaşı çakıllarından oluşan intraformasyonel çakılları ve yer yer büyük boyutlara ulaşan Permiyen kireçtaşı olistolitlerinin olduğu gözlenir (Murtçukuru Formasyonu) Orta - Üst Liyasla başlayan platform karbonatları, Triyasın ve daha yaşlı diğer kaya birimlerinin üzerinde açısal diskordanslı ve transgressif aşmalıdır.

Batı Toros Kuşağının Alanya Masifi ile Akseki bağlı otoktonu arasında kalan Geriş - Güzelsu - Köprülü ara zonunda, metamorfik olmayan ve tabanda fosilli Ordovisyan, Silüriyen ve Devoniyeni kapsayan Paleozoyik temel üzerine gelişen Permiyen alta yer yer ekonomik olabilecek kömür damarları kapsayan kireçtaşı ve kuvarsit araldanmasıyla başlar ve üstte doğru bol algalı ve yer yer bitümlü biyomikritlerle Ait Triyasın alacalı, renkli marnlarına geçer. Bu kuşakta, Orta - Üst Triyasta, yakın mesafede yanlı olarak birbirine geçen farklı fasiyeslerde kaya birimleri çökelemiştir. Örneğin bitkili kumtaşı, halobyah kireçtaşı, radyolarit ve resifai kireçtaşı gibi.

Orta - Üst Triyasta tüm bölgeyi etkileyen kıta kenarı riftleşmesiyle oluşan, yer yer sığ ve yer yer çok derin olan graben çanaklarında bu farklı fasiyeslerdeki çökellerin biriktiği sanılmaktadır. Riftleşme ile incelen kıtasal kabuktan derin faylarla yükselen bazı ekstruzif volkanikler Orta - Üst Triyas yaşlı çökellerle ilksel ilişkilidirler.